

“תכונות עטין משפיעות על ההישרדות – תכונות הגוף, לאו דוקא”

ממש יממה לפני יום-העיון בנושא שיפוט הבקר אצלנו נפלה לידי חוברת של התאחדות הבקר הפריזי באוסטרליה* ובה הקטע בעל הכותרת הפרובוקטיבית, במעט. המאמר נכתב בידי איש המערכת של העיתון, אשר מצטט את Dr. Tom Lowlor, מנהל המחקר והפיתוח של התאחדות מגדלי הבקר ההולשטיין-פריזי בארה"ב. יען כי הדברים הנאמרים והנרמזים ברמזים עבים צריכים לעניין גם אותנו, תוך אבחנה ברורה של הדומה והשונה בינינו לבין תנאי ארה"ב, מצאתי לנכון ולמועיל להביאם בתירגום מלא ונאמן לרווחם.

ומראה הפטמות מאחור. ערכן של תכונות אלה עולה עם גיל ההישרדות.

מבין התכונות הקשורות לתנועה, זוית הרגל נראית כחשובה ביותר. אולם, מראה הרגלים האחוריות מן הצד כמעט ואין לו קשר לגיל ההישרדות.

החוקרים מסכמים, שקרוב לודאי אין ערך לבירור לטובת תכונות גוף, אם הכוונה היא להארכת גיל ההישרדות, בעוד שבירור בכיוון שיפור תכונות עטין עשוי להיות כדאי.

בפרשו את התוצאות לעיל טוען ד"ר טום לאולור שהוזכר למעלה, שמסתבר שגיל ההישרדות מושפע ביותר מממשק העדר וממטרות הטיפוח. אם רוצים להגיע למדד יחיד שיבטא את ערך ההישרדות של פרים שונים יתכן מאד, שמדד זה לא יעמוד במבחן המציאות איך היו שורדות בנות הפר בעדרים בעלי ממשק שונה.

במקום להתרכז בפיתוח מדד יחיד לערך ההישרדות של פרים, מוטב לרכז את המאמצים בכיוון של חינוך, בקשר לאיזה תכונות או שילוב של תכונות שהם הכי קשורים להישרדות בתנאי ממשק שונים.

הד"ר לאולור מציין את המגמות העיקריות שנובעות מנתוני המחקר. לפיכך, פרות רשומות בספר העדר שנשרדו בעדר בגיל 54 חודש בדרך כלל היו בנות של פרים עם PDT גבוה (Predicted Difference for Type = PDT), בעוד שהיו להם ערכים חזויים בינוניים עד גבוהים בשביל ייצור חלב (PD). כל תכונות העטין השפיעו לטובת ההישרדות ב-54 חודש, כשם שהשפיעו רוב תכונות הגוף. תכונות של גודל גוף היו קשורות

הבירור (selection) לתכונות במטרה להגביר את ההישרדות בעדר, קרוב לודאי שאינו מוצדק – בעוד הבירור לכיוון תכונות עטין עשוי להיות בעל ערך, על פי המחקרים האחרונים בארה"ב. המחקר שנערך באוניברסיטה של מדינת צפון-קארולינה מצביע על כך, שההישרדות של פרות הולשטיין-פריזי הרשומות בספר העדר וזו של פרות לא-רשומות מבוססות על סיבות שונות.

המחקר בדק תכונות ייצור ותכונות גופניות (type traits) ומידת השלכתן על ההישרדות בעדר (herd life) בגיל 54 חודש ובגיל 84 חודש. החוקרים (G.W. Rogers, E.T. McDaniel and M.R. Dentine), הגיעו למסקנה, שלפרים בעלי ערכי ההורשה הגבוהים ביותר לייצור חלב יש להם בנות החיות יותר שנים. במילים אחרות, פרות המניבות תנובות גבוהות מחזיקות יותר זמן מאשר פרות בתנובות בינוניות או נמוכות. כאשר מסתכלים מעבר לרמת התנובה, נראה שמטפחים של בקר הולשטיין רשום בירור בכיוון תכונות גוף, אשר מהן מגדלי בקר מסחריים מתעלמים לחלוטין. החוקרים טוענים, שבזה מוטל ספק רב בערכו המעשי של בירור לפי תכונות גוף עבור עדרים מסחריים.

מצד שני, תכונות הקשורות לעטין יש להן ערך לגבי ההישרדות הן בעדרים הרשומים, הן בעדרים המסחריים. תכונות העטין בעלות ההקשר החזק ביותר להישרדות הן עומק העטין

*The Australian Holstein Friesian Dairyman, December 1989.

בעדרים מסחריים (grade herds), אם גם לתנובה עדיין היתה השפעה חזקה על ההישרדות בגיל 84 חודש, הלא לתכונות גופניות (type traits) היתה יותר השפעה מאשר בגיל 54 חודש, במיוחד עומק עטין קטן, פטמות קרובות, עטין קדמי חזק וזוית רגל תלולה (steep foot angle). לתכונות הגוף (body traits) למעשה לא היה כל קשר לגיל ההישרדות ב־84 חודש בעדרים מסחריים.

הד"ר לאלור אומר, שהסיבות להוצאה מן העדר משתנות מעדר לעדר: "ההישרדות הינה שילוב של תכונות רבות, כגון רביה, ייצור מבנה־גוף וכו'. היא מצביעה על האופן, בו הרפתן תופס את ערך הפרה שלו. המטרה של שיפור ההישרדות היא היכולת להחזיק פרות ריווחיות יותר זמן, במקום להיות נאלצים להוציאן מן העדר בגלל סיבות של תנובה נמוכה".

לחיי עדר יותר ארוכים, אך הן לא היו קריטיות כמו תכונות עטין.

לעומת זאת, אצל פרות לא־רשומות (grades) שלטו תכונות הייצור בכל האמור לגבי הישרדות הפרות בעדר בגיל 54 חודש. רק לארבע תכונות לינאריות היתה השפעה קלה מאד על גיל זה של הישרדות בעדר של פרות לא־רשומות. היו להן עטינים פחות עמוקים, פטמות יותר קרובות, גודל גוף יותר קטן ועומק גוף יותר קטן. אך אפילו כך, לתכונות אלה היתה השפעה קטנה, בהשוואה לתכונות הייצור.

אם בוחנים את גיל ההישרדות של 84 חודש, הפרות הרשומות בספר העדר קרוב לודאי מוצאן מפרים בעלי PDT גבוה מאד. לתנובת החלב היתה השפעה פחותה יחסית לגיל 84 חודש, בהשוואה לגיל 54 חודש. ושוב, לתכונות העטין היה מתאם חיובי להישרדות ב־84 חודש, כשם זה היה לגבי רב תכונות הגוף, כאשר גודל גוף היה קשור גם לחיי עדר יותר ארוכים.

עד הנה דברי הכתוב. ארשה לעצמי להוסיף ולהצביע על השוני בנושא זה בין התנאים בישראל לבין אלה השוררים בארה"ב, אבל גם בקנדה ובמערב אירופה. כמעט בכל הארצות הנאורות (בגידול בקר חלב) קיימים שני שווקים מקבילים: ייצור חלב יעיל וריווחי כפעילות עיקרית, וחוג מגדלי הבקר הגזעי הרשום בספר העדר, שחלק גדול מהכנסותיהם נובע ממכירות של בקר יפה במיוחד, נקבות וזכרים לרביה. חוגים אלה הם מעין מועדונים יוקרתיים סגורים ועם כל הערכתנו לגבי פעילותם הטיפוחית בעבר ובהווה, הרי מניעיהם ומטרותיהם שונים מאלה שאצלנו. אצלם נקבע מחיר הבהמה על פי מוצאה ויופיה יותר מאשר על פי תנובותיה – בעוד שאצלנו מחירה של פרה נקבע לפי עלות גידולה וערכה בשוק, של שחיטה לבשר ולעיתים לפי האפשרויות ליצאה לחו"ל. למי ששכה, ייצור החלב אצלנו מוגבל באופן מוחלט על ידי מכסות, האמורות לשקף את אפשרויות השיווק של חלב ומוצריו. כל עגלה שנולדת בריאה, כאשר תגיע לפירקה היא עשויה לגרום להוצאת פרה חולבת, אלא אם כן יש ייצוא. כל זה שונה מבארצות אחרות ויש להניח, שבהיעדר מסורת של תערוכות ומכירות פומביות, נושא השיפוט אצלנו אף פעם לא יזכה לעדיפות, אלא לאחר שכבר נפתרו כל יתר הבעיות ברפת. זה כואב גם לי, אך זו אמת. (מ.מ.).

